

# שיעורים בהלכות שבת

## "שבת בשבתו"

שנלמדו ע"י

הרה"ג ר' בן ציון הכהן שטרסמער שליט"א

אב"ד נייטרא ב"פ - בעמח"ס "שבת בשבתו" (עשרה חלקים)

בכל שבת קודש בבוקר

בבית המדרש דק"ק נייטרא 1462 50 ST.

**פרשת שמיני תשפ"א**

סימן ש"ח סעיף א' בהגה (שיעור ו')

[שנה מ"ז - שיעור כ"ג]

להערות - וכן הרוצה לקבל שיעור זה מדי שבוע בשבוע דרך האימעייל Email יפנה אל:

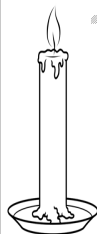
**אלכסנדר אליעזר קנאפפלער**

**ALEXANDER KNOPFLER**

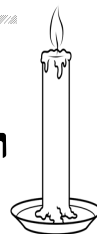
1564 - 48 STREET, BROOKLYN N.Y. 11219

TEL: (917) 755- 4864 • FAX: (718) 437- 3388

Email: igeres@yeshivanet.com



לע"נ מוה"ר אליעזר דוד בן יוסף ע"ה [עייטלין] נפטר י"ד ניסן ער"פ תשע"ה  
ולע"נ הרה"ח הגה"צ ר' אלעזר מרדכי בן מוה"ר גדליהו אהרן קעניג זצוק"ל  
מנהיג דחסידי ברסלב בעיה"ק צפת תובב"א - נלב"ע ביום כ"ג טבת תשע"ט לפ"ק



## הלכות שבת

סימן ש"ח סעיף א' בהגה [שיעור ו'] / פרשת שמיני - שנת תשפ"א לפ"ק



מוקצים כנ"ל, יש לפרש דזהו דוקא אם רוצה ל"שאלו" מן הסחורה, היינו לטלטלו בשבת ואח"כ להחזירו להיות מיוחד לסחורה, ובכחאי גוונא אסור לטלטלו מטעם הנ"ל דבעלמא מקפיד עליו שלא להשתמש בו, היות שבדעתו עוד למוכרו. אבל אם רוצה "ליקח החפץ" לחלוטין בשבת [לעצמו או לאחר], באופן שמעתה לא יהי' עוד כלי זה מיוחד לסחורה, אלא יהיה כלי שלו ככל שאר כליו, מותר, כי מעתה מיוחד להשתמש בו. - או דילמא היות שבתחילת השבת היה מיוחד לסחורה נשאר באיסורו לכל השבת אף אחר שהחליט שלא יהיה עוד עומד לסחורה, כמו דקי"ל בעלמא "מגו דאתקצאי לבין השמשות אתקצאי לכולי יומא". - והנה אם לקחו לעצמו בימות החול ואח"כ בא שבת פשיטא דמותר לטלטלו כי כל הכלים הם כן, שקונה הכלי בימות החול בחנות אשר הכלים שם עומדים לסחורה, ואח"כ מטלטלו גם בשבת, אלא הנידון הוא אם לוקחו מן הסחורה "בשבת", על דעת שמעתה לא יהיה עוד מיוחד לסחורה, אלא להשתמש בו כמ"ש לעיל.

ד] דעת החזון איש (סי' מ"ב ט"ז) להחמיר בזה וז"ל, כפות וסכינין וכיוצא בו שבחנותו, כיון שמקפיד עליהן לשמש בהן, שלא יהיו נראין כישנים ויוזלו בעיני הלוקח, חשיב מוקצה, ואע"ג דלפעמים נשבר סכינו בשבת וחפץ ליקח לתשמיש ביתו מסכיני חנותו מ"מ חשיב מוקצה כיון דלא שכיח כלל, על כן הוי מוקצה, וכיון דהוי מוקצה קודם שנשבר סכינו, לא נעשה מותר אחר שנשבר סכינו, עכ"ל. - אמנם באוכלים שבחנותו דינו שונה ואינו מוקצה אפילו לפני שדעתו ליקח ממנו ולאוכלו, כמ"ש בשו"ע סי' ש"י סעיף א' "אין שום אוכל הראוי לאכילה מוקצה לשבת, ואף תמרים ושקדים ושאר פירות העומדים לסחורה מותר לאכול מהם בשבת" [בין הבעלים ובין אחרים וישלמו אחר שבת כמ"ש בס"י שכ"ג]. והטעם כתב במשנ"ב שם "דאע"ג דעומדים לסחורה דעתו עליהם לאכול מהם כשירצה". וזהו שכתב החזון איש (שם אחר הנ"ל) "וכפות וסכינין וכיוצא בו שבחנותו לא דמי לפירות שעומדים לסחורה, דבפירות שכיח שיאכל מהן".

ה] ואע"ג דגם בכפות וסכינין מצוי אף בשבת שיבואו מאנשי העיר לחנותו ליקח [לקנות] ממנו כלים להשתמש בהם בביתם ככל שאר כליהם, יש לומר דהולכים אחר הבעלים (ועיי' סוף סי' ש"ח) והיות שהוא יחיד נחשב אצלו כדבר שאינו שכיח שיקח כלי זה מחנותו, ואינו עושה כן אלא פעם בכמה שנים או פעם בשנה, ועוד דאף אצל אנשי העיר, אצל כל יחיד ויחיד הוי דבר שאינו שכיח שיקנה כלי זה מחנותו, ורק כשמצרפים כל האנשים

א] רמ"א סעיף א' - כתב הרמב"ם (פכ"ה ה"ט) "כל כלי שמקפיד עליו שמא יפחתו דמיו, כגון כלים המוקצים לסחורה, אסור לטלטלן בשבת, וגם זה נקרא מוקצה מחמת חסרון כיס". אמנם המגיד משנה כתב להלן (פכ"ז הי"ד) "כלים המוכנים לסחורה אם הוא צריך להם מותר לטלטלם" (וכ"כ תוספ' בשבת י"ט ב'), ומשמע שם שהרמב"ם אינו חולק על זה. וקשה דהוא סתירה לדברי הרמב"ם הנ"ל. הב"י כאן הרגיש בסתירה זו וכתב "וצריך לומר דהא דכתב הרמב"ם היינו דוקא כשמקפיד עליהם שמא יפחתו דמיו, ומשום הכי אע"פ שאינם יקרים ביותר כיון שהם מוקצים לסחורה אסור לטלטלם, הא אם אינו מקפיד עליהם [להשתמש בהם] אע"פ שהם מיוחדים לסחורה מותר לטלטלם, וכדברי הרב המגיד עכ"ל. וזהו שכתב כאן הרמ"א, שיש בכלל מוקצה מחמת חסרון כיס גם "כלים המיוחדים לסחורה ומקפיד עליהם". פ"י כי סתם כלי שהוא שלו ואינו עומד לסחורה לא מקפיד להשתמש בו, ואע"פ שעי"ז יפחתו דמיו, כי הרי מיוחד לזה, להשתמש בו, משא"כ אם עומד לסחורה, מקפיד שלא להשתמש בו ולהחזירו להיות עומד לסחורה, כי ירא שמא יהי' ניכר עליו שהשתמש בו ויפחתו דמיו" [כלשון רמב"ם הנ"ל], ולכן הוי מוקצה. אבל אם אינו מקפיד להשתמש בו גם כשעומד לסחורה, כי אינו ירא שיהי' ניכר שהשתמשו בו, אינו מוקצה.

ב] והנה מדהקשה הב"י כנ"ל ולא תירץ בפשיטות דמש"כ הרמב"ם איירי בכלי שמלאכתו לאיסור, ובזה אע"ג דבעלמא מותר לטלטלו לצורך גופו ומקומו מ"מ כשעומד לסחורה אסור לטלטלו לגמרי כמוקצה מחמת חסרון כיס, ומש"כ המגיד משנה מיירי בכלי שמלאכתו להיות, ובזה כתב המגיד משנה שמותר לטלטלו אף שעומד לסחורה. אלא מוכח מב"י שפשיטא ליה כי כאן אין לחלק ביניהם וכלים העומדים לסחורה שהם מוקצה כמ"ש הרמב"ם זהו אף בכלי שמלאכתו להיות.

אמנם במוקצה מחמת חסרון כיס דעלמא, דהיינו "כלים שמקפידים שלא לעשות בהם תשמיש אחר", קי"ל "אסור לטלטלו בשבת" (כלשון המחבר סעיף א') זהו דוקא בכלי שמלאכתו לאיסור, אבל בכלי שמלאכתו להיות מותר, כמ"ש האחרונים [שועה"ר (סעיף ד') ותו"ש (בהקדמה לפי ש"ח), ותהלה לדוד (אות א')], משום דהמעשה שהכלי מיוחד לכך פעמים שעושה גם בשבת, אבל כאן "בכלים העומדים לסחורה" הוי מוקצה מחמת חסרון כיס גם אם הוא כלי שמלאכתו להיות [כ"מ בשועה"ר (שם), וכ"כ בתהל"ד (שם), ובחיי"א (סי' ג')] דכל זמן שעומד לסחורה "מקפיד עליהם" שלא לטלטלו אף להיתר אשר הכלי מיוחד לכך.

ג] הלכה זו כי "כלים המיוחדים לסחורה ומקפיד עליהם" הם

ביחד הווי שכיח, וזהו לא מועיל כאן.

ולפ"ז שמש של בית מדרש שמוכר כל ימות החול להמתפללים [ולבאים למקוה] חפצים שונים כגון {א} קאפלע"ך, טליתות קטנות, וגארטל"ך, וכיוצ"ב בו, אסור לטלטלו בשבת ויו"ט, וכן אסור, הוא או אחר, אף ליקח [לקנות] ממנו בשבת ויו"ט, אף אם לא יאמר לשון מכירה, אלא לשון נתינה, וישלמנו אחר השבת, דמותר בכה"ג באוכלים מ"מ בכלים אסור משום מוקצה [ומש"כ ברמ"א סי' רנ"ב סעיף ד' דמותר, זהו מחנות של נכרי (תפארת יעקב על כלכלת שבת, מוקצה), ובנכרי ליכא מוקצה כמ"ש בסי' ש"י סעיף ב' (ועיין שבת בשבתו שכ"ג סעיף ד')]. - {ב} אבל מותר ליקח ממנו יין וסאד"ע וכיוצא בו. - {ג} וכן כלים העומדים להשתמש בהם רק פעם אחת ולזורקם אח"כ מסתבר דלא הוי מוקצה, אלא הוא כמו אוכלים ומשקה דשכיח שיקח מהם. - {ד} וכן ערבות ביו"ט סוכות, מותר (ועיין עוד במטה אפרים תרכ"ה י"ז).

[ו] אמנם האבני נזר (שו"ת הא"ח סי' ת"ב) יש לו שיטה אחרת בכל זה, וז"ל מה שכתב הרמב"ם דכלי המוקצים לסחורה אסור לטלטלן, לפענ"ד זהו בכלים שעדיין עומדים למכור ואינם עומדים להשתמש בהם, ורק לפי שעה רוצה להשתמש בהם, ואח"כ יחזירו להיות עומד לסחורה, בכהאי גוונא אסור לטלטלן, אבל אם נמלך בשבת שלא למוכרו עוד, רק להחזיקו לעצמו, מותר, אע"ג דבתחילת השבת בבין השמשות היה עומד למכירה עכ"ד, ואי משום "מגו דאתקצאי לבין השמשות אתקצאי לכולי יומא" (עיין סי' ש"י סעיף ז) לאו בכל מילתא אמרינן כן, ורק אם "דחינהו בידים" דינו כן עיין סי' ש"י סעיף ב', וא"כ י"ל דכאן אינו בכלל זה. - [ומש"כ מג"א בס"ק י"ט (ומשנ"ב ל"ה ושועה"ר כ"ז) י"ל דזהו בכלים של מוקצה מח"כ שכתב בשו"ע כאן, כגון סכין של שחיטה וכיוצ"ב, וכבר השתמש בהם לזה, והווי כמו דחינהו בידים, משא"כ כאן דהווי מוקצה מח"כ רק משום שמייוחדים לסחורה, י"ל דזה אינו בכלל דחינהו בידים (ועיין ברעק"א שם)].

וכתב האבני נזר דעל פי זה יש ליישב קושית ב"י הנ"ל באופן אחר, וז"ל, כתב הב"י בשם הרמב"ם דכלים המוקצים לסחורה אסור לטלטלן. והקשה מכח זה על הרב המגיד שכתב בפרק כ"ו דכלים המוכנים לסחורה והוצרך להם מותר לטלטלם. לפענ"ד נראה דלא קשה, כי יש חילוק בין אם נמלך שלא למוכרם רק להחזיקם לעצמם דמותר לטלטל, ובכהאי גוונא איירי המגיד משנה, לבין אם עדיין מחזיקם למסחר ורק שלפי שעה רוצה להשתמש בהם. בכהאי גוונא אוסר הרמב"ם, עכ"ל.

[ז] וכדעת האבני נזר כן גם דעת שולחן שלמה [רבי שלמה זלמן ז"ל, כאן ס"ק ל"ג]. - ולפי זה מותר ליקח מן חדר השמש בבית המדרש כל מה שיש לו למכור, לא רק אוכלים ומשקים אלא גם חפצים כגון קאפלע"ך, טליתות קטנות, וגארטל"ך. אמנם גם לפי דעה זו אכתי יש ליזהר שלא לטלטלן אלא אם בא ליקחנו לעצמו ולא יהיה עוד עומד לסחורה, אבל לטלטלן כדי להגיע

אל דבר אחר כגון כדי ליקח משקה העומד סמוך לזה, אסור, כי החפצים הללו עדיין הם מוקצה. - ובשולחן שלמה כתב עוד, דתחילה צריך להחליט שיקח לעצמו חפץ זה ולא יעמוד עוד לסחורה. דאם עדיין מסופק בזה, ורוצה לטלטלו תחילה כדי לברר אם רוצה ליקחנו לעצמו או לא אסור. - ועוד כתב שם דאם יש שם כמה כלים ממין זה שעומדים לסחורה [כגון כמה קאפלע"ך] ורוצה ליקח לעצמו אחד מהם, אסור לטלטל שנים ויותר כדי לברר אחד לעצמו, דהרי השאר הנשארים שם הם מוקצה, אלא יטלטל ויקח רק אחד, עכ"ד.

[ח] עוד יש לדעת בהלכה זו, ומצוי הרבה, כי מי שקנה חפץ מחנות בימות החול, וגמר בדעתו להחזירו לחנות [או נוטה להחזירו לחנות], כגון בגדים או שאר כלים, אע"ג שהם מלאכתו להיתר הם חשובים כעומד לסחורה והווי מוקצה מחמת חסרון כיס, ואסור לטלטלו בשבת, כגון לצורך מקומו, או להראות לאחר איך נראה. אמנם אם הוא חנות גדול כזה שיכול הלוקח להחזירו להם אף אם נפחת מיופיו אצל הלוקח ואינו יפה עוד כחפץ חדש, וזה מצוי היום בהמוכרים "אנ-ליין" כגון עמעזא"ן וכיוצא בו שיכולים להחזירו גם בכה"ג, אז אין החפצים מוקצה, כמבואר בהדיא ברמב"ם הנ"ל שכתב "כל כלי שמקפיד עליו שמא יפחתו דמיו, כגון כלים המוקצים לסחורה, אסור לטלטלן בשבת, ונקרא מוקצה מחמת חסרון כיס", וכאן הרי אינו "מקפיד עליו שמא יפחתו דמיו". - אולם הלוקחים בחנות בעלמא בשכונות שלו, שאף שיכולים להחזיר מ"מ צריך להיות יפה כחפץ חדש ממש, בזה דינו כנ"ל דהווי מוקצה.

[ט] כתב החיי אדם (כלל ס"ו סעיף ב') כל כתבי קודש, ואוכלין ומשקין, אף על פי שיחדן לסחורה, כיון שהם לצורך שבת לא רצו לגזור עליהן, ומותר לטלטלן. ואפילו שלא לצורך כלל מותר לטלטלן עכ"ל. וכ"כ בבן איש חי (שנה ב' מקץ סעיף ח'), ולפי זה שמש של בית המדרש שיש לו ספרים למכור מותר לטלטלן, וכן לפותחם ולעיין בהם, אע"ג שאין בדעתו ליקחנו [לקנותן] לעצמו. - אמנם דבריהם הוא חידוש שלא מצינו בפוסקים הקודמים להם, דבשלמא ההלכה שכתבי קודש מותר לטלטלן אף שלא לצורך כלל, ולא כשאר כלים שמלאכתן להיתר שאסור לטלטלן שלא לצורך כלל, זה כתוב בפוסקים ושו"ע בסעיף ד', אבל שכתבי קודש העומדים לסחורה אין בו דין מוקצה, זה לא מצינו. וכן משמע מסתימת שאר פוסקים דאסור, וממילא אסור אף אם רוצה ליקחנו [לקנותן] לעצמו בשבת, לדעת האוסרים בשאר כלים בכה"ג כנ"ל, ולאבני נזר מותר, ואסור רק כשאינו רוצה ליקחנו לעצמו.

[י] וכל זה נפקא מינה טובא בבחור בר מצוה שנתנו לו מתנות של ספרים, ומצוי שקיבל כפילות מאיזה ספר, ורוצה להחליפם בחנות הספרים אחר שבת, והשתא האם הספרים הכפילות הם מוקצה תלוי בהנ"ל דלסתימת הפוסקים הם מוקצה, ולדעת חיי אדם אינם מוקצה.

## העולה מהנ"ל:

וגמר בדעתו להחזירו לחנות [או נוטה להחזירו לחנות], כגון בגדים או שאר כלים, הם חשובים כעומד לסחורה והוי מוקצה מחמת חסרון כים, ואסור לטלטלו בשבת, כגון לצורך מקומו, או להראות לאחר איך נראה.

**פז** אמנם אם הוא חנות כזה שיכולים להחזירו אף אם נפחת מיופיו אצל הלוקח, ואינו יפה עוד כחפץ חדש, וזה מצוי היום בהמוכרים "אנ-ליין" כגון עמעזאן ומוצא בו, ככה"ג אין החפצים מוקצה, כמבואר בהדיא ברמב"ם דדוקא "כלי שמקפיד עליו שמו יפחתו דמיו" אסור.

**פז** ורק הלוקחים בחנות בעלמא בשכונות שלו, שאף שמוניחים להחזיר מ"מ צריך להיות יפה כחפץ חדש ממש, בזה דינו כנ"ל דהוי מוקצה.

**יח** דעת החיי אדם כי כתבי קודש, אע"פ שיחדן לסחורה, לא גזרו עליהם חז"ל משום מוקצה מחמת חסרון כים ומותר לטלטלן [וכ"כ הבן איש יט]. ולפ"ז שמש בבית המדרש שיש לו ספרים למכור מותר לטלטלן, וכן לפותחם ולעיין בהם, אע"ג שאין בדעתו ליקחנו לעצמו.

**כ** אבל מסתימת שאר פוסקים משמע דדינם כשאר חפצים ואסור [אם אינו רוצה ליקחנו לעצמו, וי"א אף אם רוצה ליקחנו לעצמו, כנ"ל].

**כא** וכל זה נפקא מינה טובא בבחור בר מצוה שקיבל מתנות של ספרים, ומצוי שמקבל כפילות מאיזה ספר, ורוצה להחליפם בחנות הספרים לאחר שבת, והשתא האם הם מוקצה או לא, תלוי בהנ"ל דלסתימת הפוסקים הם מוקצה, ולדעת חיי אדם אינם מוקצה.

אף שלא יאמר לשון מכירה, אלא לשון נתנה.

**פ** אבל מותר ליקח ממנו יין וסאד"ע וכיוצא בו [אלא שלא יזכיר לשון מכירה וסכום ממון כמ"ש בס' שב"ג] – וכן כלים העומדים להשתמש בהם רק פעם אחת ולזורקם דינם בזה כמו אוכלים, ומותר. – וכן ערכות ביו"ט סוכות דינם כן ומותר.

**י** אמנם האבני נזר [ושולחן שלמה] מקיל באופן ב' הנ"ל, ודעתו כי מזה שכתב הרמב"ם דכלים המוקצים לסחורה אסור לטלטלן והו' בכלים שעדיין עומדים למכור ואינם עומדים להשתמש בהם, ורק לפי שעה רוצה להשתמש בהם, אבל אם נמלך בשבת שלא למוכרו עוד, רק להחזיקו לעצמו [או לאחר], מותר, ואע"ג דבתחילת השבת היה עומד למכירה מותר ולא אמרינן בזה "מנו דאתקצאי לבין השמשות אתקצאי לכולי יומא".

**יא** לפ"ז מותר ליקח מן חדר השמש בבית המדרש לא רק אוכלים ומשקים אלא גם קאפלע"ך, טליתות קטנות, וגארטל"ך וכל כיוצא בו.

**יב** אמנם גם לפי דעה זו אכתי יש לזהר שלא לטלטל החפצים אלא אם בא ליקחנו לעצמו ולא יהיה עוד עומד לסחורה, אבל לטלטלן כדי להגיע אל דבר אחר, כגון כדי להגיע למשקה העומד סמוך לזה, אסור, כי בכהאי גוונא החפצים הללו עדיין הם מוקצה.

**יג** גם לפי דעה זו, צריך תחילה להחליט שיקח לעצמו חפץ זה ולא יעמוד עוד לסחורה. דאם עדיין מסופק בזה, ורוצה לטלטלו תחילה כדי לברר אם רוצה ליקחנו לעצמו או לא, אסור.

**יד** עוד יש לזהר דאם יש שם כמה כלים שעומדים לסחורה, כגון כמה קאפלע"ך, ורוצה ליקח לעצמו אחד מהם, אסור לטלטל שנים ויותר כדי לברור אחד לעצמו, דהרי השאר הנשארים שם הם מוקצה דעומדים לסחורה, אלא יטלטל ויקח רק אחד.

**פז** מי שקנה חפץ מתנות בימות החול

**א** כתב הרמב"ם "כל כלי שמקפיד עליו שמו יפחתו דמיו, כגון כלים המוקצים לסחורה, אסור לטלטלן בשבת, והוי מוקצה מחמת חסרון כים".

**ב** וזהו אפילו בכלים שמלאכתם להיות, ואפילו בכלים שאינם יקרים, כי כל שמקפיד עליו שלא להשתמש בו הוי מוקצה.

**ג** אבל אם אינו מקפיד להשתמש בהם בעודם עומדים לסחורה, אז אע"פ שהם עומדים לסחורה מותר לטלטלם בשבת, כל כלי לפי דינו.

**ד** הלכה זו כי כלים המיוחדים לסחורה ומקפיד עליהם הם מוקצים כנ"ל, יש בהם ב' אופנים, אופן א' דרוצה ל"שאלו" מן הסחורה, היינו לטלטלו בשבת ואח"כ להחזירו להיות מיוחד לסחורה, ובכהאי גוונא פשוט דאסור לטלטלו מטעם הנ"ל היות שבדעתו עוד למוכרו.

**ה** אופן ב', כלים המיוחדים לסחורה ורוצה ליקחנו בשבת [לעצמו או לאחר] לחלוטין, באופן שמעתה לא יהי עוד כלי זה מיוחד לסחורה, אלא יהיה כלי שלו ככל שאר כליו, לפי פשוטו משמע דאכתי אסור, "דמנו דאתקצאי לבין השמשות אתקצאי לכולי יומא" וכן דעת החזון איש.

**ו** אמנם באוכלים שבתנותו דינו שונה ואינו מוקצה אפילו לפני שדעתו ליקח ממנו ולאכול, וזהו שכתוב בשו"ע סי' ש"י סעיף א' "אין שום אוכל הראוי לאכילה מוקצה לשבת, ואף תמרים ושקדים ושאר פירות העומדים לסחורה מותר לאכול מהם בשבת".

**ז** והטעם "דאע"ג דעומדים לסחורה דעתו עליהם לאכול מהם כשירוצה". ומותר אף לאנשים אחרים, וישלמו אחר השבת, בדרך שכתוב בס' שב"ג.

**ח** ולפ"ז שמש של בית מדרש שמוכר כל ימות החול להמתפללים [ולבאים למקוה] חפצים שונים כגון קאפלע"ך, טליתות קטנות, וגארטל"ך, וכיוצא ב' בו, אסור לטלטלו בשבת ויו"ט, וכן אסור הוא או אחר לקנות ממנו בשבת ויו"ט,

בכל יום א' בערב משעה 8:00-  
9:00, מתקיים שיעור בשו"ע  
אורח חיים ח"א בביהמ"ד נייטרא  
עומדים כעת בהל' ברכת הפירות  
סימן ר"ז סעיף ג'